

УДК 37.01.9

СВІТОВИЙ ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТНІСТНОГО ПІДХОДУ В ПРОЦЕСІ СТАНОВЛЕННЯ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ

Ганна Корсун

У статті проаналізовано світові тенденції ведення профорієнтаційної діяльності в закладах середньої освіти. Розглянуто вплив компетентнісного підходу на процес професійного самовизначення сучасної шкільної молоді. Розкрито основні підходи провідних вітчизняних та зарубіжних учених щодо реалізації компетентнісного підходу в системі профорієнтації роботи в закладах середньої освіти.

Ключові слова: профорієнтація, компетентність, професійне самовизначення, старшокласники

Ситуація на ринку праці України, яка склалася на сьогоднішній день, відкриває перед молоддю в суспільстві багато шляхів реалізації власних ідей та життєвих планів, стимулює молодих людей бути активними у процесі вибору професії та працевлаштування, проявляти ініціативу, отримувати відповідну кваліфікацію, щоб бути конкурентоздатними в сучасній економічній ситуації.

За таких умов орієнтація у виборі професії набуває особливого значення: чим раніше молода людина розвине свою професійну компетенцію, тим раніш вона зможе зайняти відповідне місце у світі професій. Така ситуація характерна не лише для України, але й для інших країн Європейського Союзу, що спонукає нас звернутися до вивчення світового досвіду ведення профорієнтаційної діяльності у старшій школі.

Актуальність проблеми професійного самовизначення учнів полягає, насамперед, у тому, що випадковий вибір професії призводить до небажаних наслідків, а саме: низької продуктивності праці; помилок і браку в роботі; незадоволення і пригніченого стану людини (психічні розлади); економічних втрат на переучування та перекваліфікацію. В такій ситуації орієнтація у виборі професії набуває особливого значення. Ознайомлення з основами різних теорій орієнтації у виборі професії допоможе усвідомити соціокультурні фактори впливу та зрозуміти спеціальні прийоми, методи та способи планування. Ці знання допоможуть прийти до додаткових ідей на навчальних заняттях або на семінарах з питань вибору професії та водночас визначити відповідні дії.

Мета цієї статті полягає у визначенні сутності та особливостей реалізації компетентнісного підходу у процесі професійного самовизначення старшокласників та становленні сучасного висококваліфікованого фахівця.

Протягом останніх років українські та зарубіжні вчені детально вивчають та досліджують проблему впровадження компетентнісного підходу в систему української освіти, пропонують своє бачення сутності та особливостей цього підходу. Серед них: І. Бех, В. Серіков, В. Болотов, І. Зимня, О. Андреев,

Список використаних джерел:

1. Вебер М. Политика как призвание и профессия / Макс Вебер // Избранные произведения / [пер. с нем. / сост., общ. ред. и послесловие Ю. Н. Давыдова ; предисл. П. П. Гайденко]. – М. : Прогресс, 1990. – С. 644–706.
2. Лут М. Т. Навчально-методичний комплекс дисципліни. Нормативні засади. Варіанти побудови / М. Т. Лут // Наука і методика : зб. наук.-метод. пр. / [редкол. : А. Ф. Гайчук та ін]. – К. : Аграрна освіта, 2007. – Вип. 9. – С. 93–99.
3. Маркова А. К. Психология профессионализма / Аелита Капитоновна Маркова. – М. : Междунар. гуманитар. фонд «Знание», 1996. – 308 с.
4. Психологічна енциклопедія / [упорядник О. М. Степанов]. – К. : «Академвидав», 2006. – 424 с.
5. Bootz I., Hartmann, Th. Kompetenzentwicklung statt Weiterbildung? Mehr als nur neue Begriffe // DIE Zeitschrift für Erwachsenenbildung. – 1997. – № 4. – S. 22–26.
6. Brendel S., Eggensperger P., Glathe A. Das Kompetenzprofil von HochschullehrerInnen // Zeitschrift für Hochschulentwicklung. – 2006. – Jg. 1. – Nr. 2 (Juni). – S. 1–29.
7. Goleman D. Emotionale Intelligenz. – München : Hanser-Verlag, 1996. – 423 s.
8. Goleman D. EQ: Der Erfolgsquotient. – München : Hanser-Verlag, 1999. – 437 s.
9. Hertl S., Schaaschmidt U. Fit für den Lehrerberuf. – URL : www.obe.de/fit-fuer-den-lehrerberuf.html
10. Rauin U. Im Studium wenig engagiert – im Beruf schnell überfordert // Forschung Frankfurt. – 2007. – № 3. – S. 60–64.
11. Schaaschmidt U. (Hrsg.) Halbtagsjobber? Psychische Gesundheit im Lehrerberuf. Analyse eines veränderungsbedürftigen Zustandes. – Weinheim : Beltz, 2005. – 172 s.
12. Selbsterkundung. – URL : <http://www.cct-germany.de/de/1/pages/index/39>
13. Sprachen als Lehramtstudium. – Universität Konstanz: Zentrale Studienberatung. Zentrum für Lehrerbildung, 2012. – 15 s.
14. Taffertshofer B. Was Lehrer krank macht. Das pöbelnde Klassenzimmer. – URL : <http://www.sueddeutsche.de/jobkarriere/192/447926/text>
15. Terhart E. Berufsbiographien von Lehrern und Lehrerinnen. – Frankfurt am Main : Lang, 1994. – 283 s.

висновок про придатність вчителя, адже дирекція школи є замовником спеціалістів; розробити більш ефективні засоби і процедури встановлення професійної придатності, ніж сучасні державні екзамени; ліквідувати статус службовця для вчителів [10, с. 64].

Вивчення умов вступу до німецьких університетів показало, що важливим складником допуску до навчання на педагогічних факультетах стають профорієнтаційні заходи. Так, з 2010 року в університетах Нижньої Саксонії, Північного Рейну-Вестфалії, Баварії та інших земель вступники мають надати підтвердження того, що вони пройшли тест самодіагностики (Selbst-Test) у режимі онлайн, спрямований на виявлення особистісних рис, притаманних професіям типу «людина-людина», інтересів та схильностей до педагогічної діяльності. Тест складається з трьох блоків: функціональні обов'язки вчителя, шкала особистісних якостей та досвід роботи з дітьми [12].

Крім того, обов'язковою на початку навчання майбутніх учителів є так звана орієнтаційна практика (Orientierungspraktikum) або практика придатності (Eignungspraktikum / Assistenzpraktikum), яка триває 2-3 тижні. До цієї практики може бути прирівняна робота з дітьми та молоддю, якою вступник займався до навчання в університеті, наприклад, у рамках цивільної альтернативної служби (Zivildienst), вільного соціального року (FSJ) [13, с. 5].

Порівнюючи німецькі та українські підходи до відбору вступників на педагогічні спеціальності, зазначимо, що в Україні недостатньо розвинена профорієнтаційна робота з молоддю в цілому, і зокрема – орієнтація на професію вчителя. Це пояснюється ситуацією на українському ринку праці, соціальним статусом українського вчителя порівняно з німецьким, умовами його праці та рівнем матеріального забезпечення. Тому основним мотивом вступу на навчання є оволодіння фахом, отримання диплома, заради яких і навчається більшість сучасних студентів. Оскільки працевлаштування випускників педагогічних ВНЗ відбувається у різноманітних професійних галузях, мотивація вибору професії, вивчення блоку психолого-педагогічних наук та проходження шкільної практики є не досить високими. Тому вважаємо за доцільне виокремлювати на факультетах відповідних ВНЗ педагогічні та непедагогічні спеціальності. На непедагогічних спеціальностях студенти мали б можливість поглиблювати знання з фаху, а той, хто обрав педагогічну діяльність, зміг би більше сконцентруватися на методиці викладання, проблемах навчання та виховання.

Високий рівень мотивації та ціннісних орієнтацій відіграють суттєву роль не лише у виборі педагогічного напрямку навчання, але і в розвитку професійної компетентності вчителя, який зможе успішно працювати довгі роки в школі, уникаючи синдрому «вигоряння». У підготовці українських учителів слід звертати увагу на мотиваційно-ціннісну сферу шляхом покращення профорієнтаційної роботи та вдосконалення організаційних засад педагогічної освіти.